

Tykotek pstry (*Xestobium rufovillosum*)

W środowiskach naturalnych Europy zasiedla stare i rozkładające się pnie i gałęzie drzew liściastych, nie powodując większych strat. Wraz z meblami i materiałem budowlanym tykotek pstry został rozprzestrzeniony po krajach klimatu umiarkowanego różnych kontynentów. W Europie Zachodniej od dawna występował plagowo i przyczynił się do wielkich szkód w muzealnictwie i zniszczył wiele drewnianych elementów zabytkowych budowli (Westminster, Wersal). Tykotek pstry uszkodził liczne stare rzeźby, ikony, ramy obrazów i sprzęty drewniane, gdy były zimą przechowywane w nieogrzewanych pomieszczeniach.

Nadal jest jednym z najgroźniejszych szkodników zabytków drewnianych, a w szczególności konstrukcji dachowych. Na północy naszego kraju, w okolicach o podwyższonej wilgotności powietrza, niszczy drewno budowli pochodzących z przełomu XIX i XX wieku oraz starszych, zaś na południu zasiedla młodsze drewno, zaledwie 30-40 letnie. Wybiera drewno zawilgocone, które jest już porażone grzybem. Rozwój larw możliwy jest w drewnie dębu, grabu, olchy i buka oraz w miękkim drewnie niektórych drzew iglastych. Był znaleziony w drewnie cisa i żywotnika.

Średnia długość ciała dorosłego chrząszcza wynosi około 6 mm (5-9 mm). Szkodnik jest koloru czerwonobrazowego do ciemno szarobrazowego. Na regionie za głową i na pokrywach ma wzór utworzony z żółtoszarych szczecinek. Czułki tykotka pstrego są 11-członowe, z ostatnimi członami nieco powiększonymi.

Dorosłe osobniki pojawiają się od końca kwietnia do czerwca i w tym czasie słychać, jak kołaczą, aby samiec mógł spotkać samicę. Po kopulacji samica składa po 3-4 jaja w szpary w drewnie, w stare otwory wylotowe, a nawet na postrzępioną i szorstką powierzchnię drewna. W ciągu życia samica produkuje średnio około 60 jaj, a niektóre nawet więcej niż 200 jaj. Po 3-5 tygodniach z jaj wylęgają się larwy i wgryzają się w drewno, którym zaczynają się odżywiać. Larwy są bladożółte z czarnymi żuwaczkami. Ich oczy składają się z 2 małych i ciemnych plamek po obu stronach głowy.

Młode larwy zerują w powierzchniowych warstwach drewna, zaś starsze drążąc drewno wgryzają się głębiej i nie omijają nawet twardzielowej części drewna. Dorosłe larwy wygryzają szerokie kanały o średnicy do 4 mm, które dokładnie wypełniają mączką drzewną. W niej można zauważyć kuliste i nieco spłaszczone odchody, różniące się wyglądem od

odchodów innych szkodników drewna. W drewnie dorosłe larwy tworzą chodniki o średnicy 4 mm, a więc 2 razy większe niż wygrzyzione przez larwy kołatka domowego.

Najszybszy rozwój larw tykotka pstrego następuje w temperaturze 20-25°C i wilgotności względnej powietrza 80%, co odpowiada wilgotności drewna około 20%. Wyjaśnia to jego preferencje w stosunku do wilgotnego drewna, uwidocznione w nierównomiernym liczebnie rozmieszczeniu żerowisk w poszczególnych elementach konstrukcji. Najliczniejszy jest na ścianach w pobliżu narożników budynków, gdzie czoło belek chłonie parę wodną z powietrza łatwiej wzdłuż niż w poprzek włókien. Wewnątrz drewnianego budynku najwięcej tykotka jest w miejscach trudnych do wietrzenia i tam, gdzie na skutek nieszczelności przecieka woda deszczowa.

W odróżnieniu od kołatka domowego, larwy tykotka pstrego mogą rozkładać i trawić ściany komórkowe drewna i ich zawartość, ale często wybierają te fragmenty drewna, które zostały wcześniej opanowane przez grzyby. Grzyby nie tylko zwiększają wilgotność drewna, ale także rozluźniają strukturę drewna lub ją zmiękczej, co niewątpliwie sprzyja rozwojowi larw.

Larwy tykotka pstrego przepoczwarzają się w naszych warunkach u schyłku lata i jesienią. Stadium **poczwarki** trwa około 3 tygodni, po czym osłonkę poczwarkową opuszczają osobniki dorosłe, które zimę spędzają w kolebkach poczwarkowych, a z drewna wychodzą dopiero wiosną następnego roku. Wygryzają wtedy koliste otwory wylotowe o średnicy 4 mm, a więc 2 razy większe niż przez kołatka domowego. W drewnie osobniki dorosłe przebywają przez 6-8 miesięcy.

W warunkach sprzyjających cykl rozwojowy szkodnika kończy się w ciągu jednego roku, ale w naszych warunkach nie jest krótszy niż 2 lata, a może być wydłużony nawet do 3-10 lat.